

Trīspusējais sociālais dialogs – veiksmes atslēga ikvienam

Kvalitatīvs dialogs starp biznesu, valsts pārvaldi un arodbiedrībām sekmē ikdienas sadarbības procesus un palīdz biznesa attīstībai

Martā noslēdzās Norvēģijas valsts institūcijas *Innovation Norway* valdības finansiāli atbalstītais projekts *Vietējā un reģionālā trīspusējā sociālā dialoga pilnveidošana Latvijā*, ko divu gadu garumā Latvijā īstenoja Rīgas uzņēmēju biedrība (RUB). *Innovation Norway* ir Norvēģijas valdības svarīgākais instruments Norvēģijas uzņēmumu un rūpniecības attīstībai un inovācijām, kā arī valdības oficiālais tirdzniecības pārstāvis ārvalstīs. Programmas mērķis ir trīspusējās sadarbības starp darba devēju organizācijām, arodbiedrībām un valsts pārvaldes iestādēm stiprināšana un pienācīga darba veicināšana.

Kopumā virziens pareizs

Kā projekta noslēguma pasākumā uzsvēra RUB valdes priekšsēdētāja vietniece Edīte Alksne, projekta ietvaros RUB īstenoja dažādas aktivitātes gan Rīgā, gan arī dažādos reģionos. Lai labāk izprastu un sekmētu sociālā dialoga sniegtās iespējas, kā arī apzinātu virzienus, kuros īstenot projekta aktivitātes, RUB pārstāvji pirms projekta aktivitāšu sākšanas tikās ar lielākajām uzņēmēju organizācijām – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, Latvijas Darba devēju konfederāciju, tāpat aktuālā problemātika un nepieciešamie uzlabojumi tika pārrunāti ar Rīgas domes pārstāvjiem politiskajā un administratīvajā līmenī.

E. Alksne atgādināja, ka projekta ietvaros apmeklētās četras dažādas reģionālās pašvaldības, tostarp Aizkraukle, Jelgava, Sigulda un Ādaži, lai kopīgi ar pašvaldības pārstāvjiem un vietējiem uzņēmējiem pārrunātu gan saņemto, gan arī vēl risināmos jautājumus.

RUB mini biznesa diena kopā ar sadarbības partneriem no reģionālajām uzņēmēju biedrībām 22.07.2021.

Foto: RUB arhivs

«Runājot par pašvaldību atvērtību uzņēmējdarbībai, jāsecina, ka dažādās pašvaldībās ir tikpat dažāda izpratne par sadarbības principiem un atsaučības līmeni. Kopumā, protams, ikviena pašvaldība ir ieinteresēta, lai tās teritorijā darbotos uzņēmumi, kas dod darbu vietējiem iedzīvotājiem, tomēr projekta ietvaros secinājām, ka Latvijā vēl daudz jāmacās tieši pašvaldību darbiniekiem, kā sekmēt uzņēmēju iespējas. Kā ļoti labu pozitīvu piemēru atļaušos izcelt Ādažu pašvaldību, kur gan

vadība, kad atbildīgie darbinieki izrāda rūpes un ieinteresētību ar visiem pašvaldības rīcībā esošajiem instrumentiem sekmēt gan novadā jau strādājošos uzņēmējus, gan ieinteresēt tur ienākt arī jauniem uzņēmumiem,» puda RUB valdes priekšsēdētājs Juris Juhņevičs, gan piebilstot, ka kopumā visās RUB apmeklētajās pašvaldībās uzņēmēji jūt ieinteresētību un vēlmi sniegt atbalstu dažādu jautājumu risināšanā.

Pa mazam, bet svarīgam solītim

Rīgas domes vicemēre Linda Ozola pasākumā uzsvēra, ka Rīgas pašvaldība ir ieinteresēta atbalstīt galvaspilsētā strādājošos uzņēmējus un meklē iespējas, kā šo atbalstu paplašināt, tādējādi sekmējot gan uzņēmumu, gan visas pilsētas kopējās tautsaimniecības attīstību.

«Kvalitatīvs dialogs un sadarbība ar uzņēmējiem ir svarīgi arī pašai pašvaldībai, tādēļ šobrīd strādājam pie tā, lai sadarbības kvalitāti paaugstinātu. Tādēļ ir būtiski definēt konkrētus veicamos darbus, un tos arī ieviest dzīvē, lai tie nepaliktu tikai kā uz papīra uzrakstīti vārdi. Manuprāt, būtiski ir arī nevis saplānot un censties īstenot ļoti lielas un apjomīgas lietas, bet gan definēt mazus, konkrētus, taču efektīvus soļus un procesus, ko attiecīgi kopīgiem spēkiem īstenot,» puda L. Ozola.

Sekmīga pieredze sadarbībai ar uzņēmējiem izveidojusies Olaines novadā, kur uzņēmējdarbības veicināšanai novadā 2015. gada beigās ar Olaines novada pašvaldības domes lēmumu izveidoja nodibinājumu *Olaines novada uzņēmējdarbības atbalsta centrs*.

«Būtībā mēs novadā izveidojām sava veida jumta organizāciju, kas ikdienā apvieno dažādu pašvaldības teritorijā strādājošos uzņēm-

mējus. Centra galvenais uzdevums ir izziņāt vietējo uzņēmēju vajadzības un problēmas un maksimāli ātri rast risinājumu,» puda Olaines novada deputāts un *Olaines novada uzņēmējdarbības atbalsta centra* valdes loceklis Aleksandrs Geržatovičs. Viņš uzskata, ka tieši pašvaldībai ir jābūt tai, kas, piemēram, kāda liela iecerēta projekta īstenošanai sapulcina pie kopīga diskusiju galda visas iesaistītās puses un atrod visefektīvāko un kvalitatīvāko risinājumu, lai projektu realizētu maksimāli īsā laikā.

Arī RUB projekta konsultante, Norvēģijas konsultāciju uzņēmuma *Norconsult* eksperte Sigrīda Hestnesa (*Sigrīd Hestness*) akcentēja,

ka tieši kvalitatīva un savstarpēji ieinteresēta sadarbība starp uzņēmējiem, valsts pārvaldi – īpaši pašvaldību līmenī – un arodbiedrībām ir viens no galvenajiem faktoriem, kas ļauj attīstīties katrai no sadarbības pusēm atsevišķi, kā arī īstenot nozīmīgus, visai sabiedrībai svāri-

Projekta noslēguma tikšanās 23.03.2022.

Foto: RUB arhivs

gus projektus labklājības sekmēšanai.

Vienlaikus, pēc ekspertes teiktā, svarīgi ir pareizi īstenot šo savstarpējo dialogu – ne vienmēr efektīvākos risinājumus iespējams rast plašās sapulcēs un forumos, bet tieši pretēji – mazās darba grupās ar kvalificētiem un konkrētas jomas pārzinošiem ekspertiem daudz efektīvāk notiek gan informācijas, gan pieredzes apmaiņa. Un vēl būtiska nianse – lai sekmīgi analizētu un vadītu konkrētu procesu, svarīgi ir to dokumentēt, lai attiecīgi savlaicīgi var izdarīt secinājumus un nepieciešamības gadījumā koriģēt kādas nianse, lai projekta noslēgumā sasniegtu vislabāko iespējamo rezultātu.

Diskusijas dalībnieki arī akcentēja, ka Latvijā viens no būtiskākajiem uzdevumiem ir mazināt daudzos administratīvos šķēršļus, kas nereti ir viens no galvenajiem biznesa attīstības kavēkļiem. Tieši tādēļ svarīgas ir nevis iesaistīto pušu tikšanās un protokolu sarakstīšana, bet tieši reāla, kvalitatīva savstarpējā sadarbība, lai sasniegtu iecerēto. Un tikpat būtiska ir pārmantojamība gan valsts, gan pašvaldību līmenī, proti, lai neatkarīgi no tā, kādi politiskie spēki tiek ievēlēti pašvaldībā, praktiskais ikdienas darbs un procesi tiktu turpināti ierastajā virzienā.

Turpmākais kurss

Reģionālā sociālā dialoga stiprināšana ir efektīvs ceļš uz straujāku un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi caur ekonomikas transformāciju, norāda projekta īstenoņāji. Lai sociālo dialogu padarītu efektīvāku, īpaši reģionālajā līmenī, nepieciešams apsvērt iespēju paplašināt kritērijus, kas pilnvaro konkrētās darba devēju organizācijas vai to apvienības pārstāvēt darba devēju sociālā dialoga ietvaros. Pēc pašreizējās reglamentācijas, ir tikai viens kritērijs pārstāvības leģitimizācijai – visvairāk nodarbināto strādājošo skaits attiecīgi valstī, nozarē vai administratīvajā teritorijā. Tādēļ papildu kritērijs varētu būt, piemēram, darba devēju organizācijas apvienojošo uzņēmumu skaits attiecīgā līmenī (valstī, administratīvajā teritorijā vai nozarē) neatkarīgi no to nodarbināto skaita. Tas savukārt mazinātu risku, kad atsevišķi nozares monopolisti vai

lieluzņēmumi sociālajā dialogā pārstāvētu tikai savas intereses. Tomēr, ieviešot minēto kritēriju, pastāv iespējama, ka veidosies pārāk nelielas un sadrumstalotas darba devēju organizācijas, kas var sašķelt un mazināt pārstāvniecības ietekmi sociālajā dialogā.

Tāpat secināts – neskatoties uz plašām konsultatīvajām tiesībām, kopumā novērojama relatīvi zema iesaistīšanās motivācija no uzņēmēju puses. «Nav jēgas formāli radīt, piemēram, novada uzņēmēju biedrību tikai tādēļ, ka tādas ir izveidotas citos novados, tam ir jānotiek dabiski, pēc pašu uzņēmēju iniciatīvas. Ja, piemēram, pašvaldība mēģina šādu organizāciju iniciēt «maksīgi no augšas», tā beigās var savu darbību neattaisnot. Tā, piemēram, kādā pašvaldībā iepriekšējā sasaukumā bija izveidota konsultatīvā padome, kurā novada vadība regulāri sniedza pārskatus uzņēmējiem par paveiktajiem darbiem – tika aprakstīts paveiktais un plānotais, bet uzņēmēji no šim atskaīšu sapulcēm neredzēja pievienoto vērtību, jo jutās kā statisti šajā formālajā pasākumā, kur nenotiek sarunas par kādu konkrētu tēmu un aktualitātēm,» akcentēja RUB pārstāvji.

Vienlaikus pozitīvs fakts ir tas, ka pašvaldības arvien labāk apzinās, ka reģionos ir nepieciešami cilvēki un uzņēmējdarbība, jo uzņēmēji rada darbvietas un nodokļus novadam, ko savukārt pašvaldība var ieguldīt novada attīstībā – gan iedzīvotāju, gan arī uzņēmēju vajadzībām. Tajā pašā laikā projekta gaitā secināts, ka stratēģiskās attīstības jautājumos, kā, piemēram, investīciju piesaiste, mobilitāte, zaļais kurss un resursu pieejamība, svarīga ir vairāku reģionu spēja savstarpēji sadarboties, kopīgi pozicionējot sevi plašāk un daudzpusīgāk. Turklāt ciešāka sadarbība starp novadiem un reģioniem ir jāveido arī tādēļ, lai pārņemtu sociālā dialoga labo praksi, dalītos ar pieredzi.

Tāpat RUB rosina aktīvāk pārņemt pieredzi no tām ārvalstīm, kurās ir plašas sociālā dialoga veidošanas tradīcijas, piemēram, Norvēģijas, kuras sociālā dialogā iedzīvotāji «ceļa kartes» princips plašāk jāievieš pašvaldību darbā lēmumu pieņemšanas procesā.

RUB arī izsaka pateicību sadarbības partneriem, kuri aktīvi iesaistījās projekta aktivitātēs, – Latvijas Biznesa savienībai, Latvijas Sakaru darbinieku arodbiedrībai, Norvēģijas Tirdzniecības kamerai Latvijā, Norvēģijas vēstniecībai Latvijā, reģionālajām un nozaru uzņēmēju organizācijām, kā arī Rīgas domei. ●